

Causal Modeling of the Role of Family Functioning in Predicting Corona Anxiety Mediated by Academic Procrastination in High School Students

*Akhavi Samarein. Z¹
Azhdari. R²
Bigdli. M³

- 1- (*Corresponding Author) Ph.D. in Counseling, Assistant Professor, Department of Counseling, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Mohaghegh Ardabili University, Ardabil, Iran
2- MSc in Public Management, Head of Research Group of Ardabil Education Department, Ardabil, Iran
3- MSc in Sociology, Expert of Research Group of Ardabil Education Department, Ardabil, Iran.

Abstract

Introduction: Coronavirus is a serious threat to the well-being of families and their children due to challenges related to social disorders (e.g., financial problems, care burdens, and stress caused by quarantine).

Objective: This study aimed to investigate the causal modeling of the role of family functioning in predicting Corona anxiety mediated by academic procrastination in high school students.

Materials and Methods: This descriptive-correlation research is of structural equation types. The statistical population of the study included all high school students in Ardabil, Iran, in 2021. A total of 250 of these individuals were selected by the available sampling method from the above-said population and participated in the study. The family functioning questionnaire, academic procrastination, and Corona anxiety questionnaire were used to collect data. To analyze the collected data, Pearson correlation coefficient tests and structural equation modeling were measured with the help of SPSS (version 25) and Lisrel (version 8.8) software.

Results: The correlation coefficient results showed that Corona anxiety has a negative relationship with family functioning and a positive and significant relationship with academic procrastination and academic procrastination has a negative and significant relationship with family functioning ($P < 0.001$). Model fit indices also confirmed family functioning on Corona anxiety mediated by academic procrastination.

Conclusion: Considering the role of family functioning and academic procrastination in predicting Corona anxiety, counselors and psychologists are advised to hold social skills and problem-solving workshops for families and teach students learning strategies during the Coronavirus pandemic.

Keywords: Academic Procrastination, Anxiety, COVID-19, Family Functioning, Students

Akhavi Samarein Z, Azhdari R, Bigdli M. Causal Modeling of the Role of Family Functioning in Predicting Corona Anxiety Mediated by Academic Procrastination in High School Students. *Military Caring Sciences*. 2022; 9 (2). 88-97.

Submission: 30/08/2021

Accepted: 23/01/2022

Published: 20/11/2022

مدل‌یابی علی نقش عملکرد خانواده در پیش‌بینی اضطراب کرونا با میانجیگری اهمال‌کاری تحصیلی در دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم

*زهرا اخوی ثمرین^۱، رامین اژدری^۲، معرفت اله بیگدلی^۳

چکیده

مقدمه: بیماری همه‌گیر کرونا ویروس به دلیل چالش‌های مربوط به نابسامانی‌های اجتماعی مانند مشکلات مالی، بار مراقبت و استرس ناشی از قرنطینه، تهدیدی جدی برای بهزیستی خانواده‌ها و فرزندان آن‌ها می‌باشد.

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی مدل‌یابی علی نقش عملکرد خانواده در پیش‌بینی اضطراب کرونا با میانجیگری اهمال‌کاری تحصیلی در دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم انجام گرفت.

مواد و روش‌ها: پژوهش موردنظر توصیفی - همبستگی از نوع معادلات ساختاری می‌باشد. جامعه‌ی آماری پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر اردبیل در سال ۱۳۹۹ تشکیل داد. تعداد ۲۵۰ نفر از این افراد به شیوه نمونه‌گیری در دسترس از بین جامعه آماری فوق انتخاب و در پژوهش شرکت کردند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌ی عملکرد خانواده، اهمال‌کاری تحصیلی و اضطراب کرونا استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون و مدل‌یابی معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۵ و Lisrel نسخه 8.8 استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج ضریب همبستگی نشان داد که اضطراب کرونا با عملکرد خانواده ارتباط منفی و با اهمال‌کاری تحصیلی ارتباط مثبت و معناداری دارد و اهمال‌کاری تحصیلی با عملکرد خانواده ارتباط منفی و معناداری دارد ($P < 0/001$). شاخص‌های برازش مدل نیز، عملکرد خانواده بر اضطراب کرونا را با میانجی‌گری اهمال‌کاری تحصیلی تأیید کرد. **نتیجه‌گیری:** از لحاظ کاربردی با توجه به نقش عملکرد خانواده و اهمال‌کاری تحصیلی در پیش‌بینی اضطراب کرونا به مشاوران و روانشناسان برگزاری کارگاه‌های آموزشی مهارت‌های اجتماعی و حل مساله به خانواده‌ها و آموزش راهبردهای یادگیری در شرایط کرونا به دانش‌آموزان توصیه می‌گردد.

کلمات کلیدی: اضطراب، اهمال‌کاری تحصیلی، دانش‌آموزان، کووید ۹۱، عملکرد خانواده

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۶/۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۳

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۸/۲۹

مجله علوم مراقبتی نظامی سال نهم ■ شماره ۲ ■ تابستان ۱۴۰۱ ■ شماره مسلسل ۳۲ ■ صفحات ۹۷-۸۸

مقدمه

در دسامبر سال ۲۰۱۹ یک کرونا ویروس جدید که با عنوان کووید-۱۹ شناخته می‌شود، از شهر ووهان چین شروع به گسترش کرد. این بیماری که باعث ایجاد مشکلات تنفسی حاد در مبتلایان می‌شود از بازار غذاهای دریایی نشأت گرفته است. بیماری کووید-۱۹ معمولاً با علائمی نظیر تب، سرفه، تنگی نفس و درد عضلانی ظاهر می‌شود (۱). بیماری همه‌گیر کووید-۱۹

در سراسر جهان در حال گسترش است و تا به امروز بیشتر کشورهای جهان از جمله ایران را درگیر کرده است. تازه‌ترین آمار جهانی شیوع ویروس کرونا نشان می‌دهد که ۶۱۹۳۹۱۳۵۵ مورد ابتلاء در سراسر جهان ثبت شده است که از این تعداد ۶۵۳۷۲۰۲ نفر فوت شده‌اند. در ایران نیز تا به امروز ۷۵۴۶۲۷۶ مورد ابتلاء ثبت شده است، که از این تعداد ۱۴۴۳۶۷ نفر فوت شده‌اند (۲). این بیماری نه تنها تهدیدات بهداشتی عظیمی را برای سلامت

۱ - دکترای تخصصی مشاوره، استادیار، گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران (*نویسنده مسئول) آدرس الکترونیک: z.akhavi@uma.ac.ir

۲ - کارشناس ارشد مدیریت دولتی، رییس گروه تحقیق و پژوهش اداره کل آموزش و پرورش استان اردبیل، اردبیل، ایران
۳ - کارشناس ارشد جامعه‌شناسی، کارشناس گروه تحقیق و پژوهش اداره کل آموزش و پرورش استان اردبیل، اردبیل، ایران

واکنش‌هایی مانند اضطراب، غم و اندوه پیچیده و یا افسردگی (۹). بیماران بستری در بخش مراقبت‌های ویژه و خانواده‌هایشان احتمالاً با مشکلات و چالش‌های زیادی مواجه می‌شوند (۱۰) و علائم مختلفی را تجربه خواهند کرد که بر عملکرد خانواده آن‌ها تأثیر می‌گذارد (۱۱). اوجیوال در پژوهش خود گزارش داد که بین اضطراب و افسردگی دانشجویان با عملکرد ضعیف خانواده در دوران بیماری کرونا ارتباط معناداری وجود دارد (۱۲).

همچنین یکی دیگر از سازه‌های که به عنوان متغیر میانجی در پیش‌بینی اضطراب کرونا در این پژوهش مورد بررسی قرار می‌گیرد اهمال‌کاری تحصیلی (Academic Procrastination) می‌باشد. اهمال‌کاری تحصیلی پدیده‌ای گسترده است که می‌تواند به عنوان تأخیر داوطلبانه فعالیت‌ها تعریف شود که اغلب افراد را به سمت به تعویق انداختن یا جلوگیری از انجام فعالیت در کارهای اصلی خود سوق می‌دهد (۱۳). اهمال‌کاری تحصیلی در سایت‌های شبکه‌های مجازی می‌تواند بر عملکرد مدارس و بهزیستی دانش‌آموزان تأثیر بگذارد (۱۴). این پدیده شایع می‌تواند در یادگیری دانش‌آموزان، پیشرفت تحصیلی، عزت‌نفس و کیفیت زندگی تأثیر منفی بگذارد (۱۵). بورکچی و همکاران در مطالعه خود گزارش دادند که بین تنش، علائم بدنی و نگرش خانواده به طور قابل توجهی با معدل پایان ترم و اهمال‌کاری تحصیلی ارتباط وجود دارد (۱۶).

با توجه به اینکه مدل معادلات ساختاری روشی برای بررسی روابط میان متغیرهای پنهان است که همزمان متغیرهای مشاهده‌پذیر را نیز در نظر می‌گیرد از سوی دیگر با وجود مطالعات فراوانی که در مورد اهمیت متغیرهای عملکرد خانواده و اهمال‌کاری تحصیلی در جامعه دانش‌آموزان انجام شده است، مطالعات برای بررسی چگونگی کمک این عناصر در کاهش اضطراب مربوط به کرونا ویروس محدود است. بر این اساس پژوهش حاضر با هدف مدلیابی علی نقش عملکرد خانواده در پیش‌بینی اضطراب کرونا با میانجیگری اهمال‌کاری تحصیلی در دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم انجام گرفت.

مواد و روش‌ها

پژوهش مورد نظر از لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ زمانی مقطعی و به لحاظ ماهیتی مطالعه علی بود. جامعه آماری کلیه

جسمانی جهانبان ایجاد کرده، بلکه سلامت روانی آنان را نیز به مخاطره انداخته است. بیماری همه‌گیر کرونا ویروس باعث افزایش ترس و اضطراب شده است استرس و اقدامات احتیاطی باعث جدا شدن افراد و خانواده‌ها شده است. این اقدامات شامل تعطیلی مدارس و حرکت به سمت تدریس آنلاین است که منجر به ماندن میلیون‌ها کودک در خانه‌هایشان می‌شود. این وضعیت امنیت والدین را تأمین کرده است تا ضمن تسهیل آموزش در خانه و متعادل کردن کار و ترس از خود، مراقبت، امنیت و ایمنی را فراهم آورد (۳). رودریگوز-ری و همکاران در مطالعات خود گزارش دادند که شیوع بالای اضطراب و افسردگی در بین دانشجویان دانشگاه که عملکرد ضعیفی در خانواده دارند، ناتوانی در تهیه سه وعده غذایی در روز، زندگی در یک کشور با شیوع بالای کرونا و داشتن یک بیماری مزمن، منجر به افسردگی در آن‌ها شده است (۴).

بیماری همه‌گیر کرونا ویروس به دلیل چالش‌های مربوط به نابسامانی‌های اجتماعی مانند مشکلات مالی، بار مراقبت و استرس ناشی از قرنطینه، تهدیدی جدی برای بهزیستی خانواده‌ها و فرزندان آن‌ها می‌باشد (۵). عملکرد خانواده (Family Performance) یکی از متغیرهای می‌باشد که به نظر می‌رسد می‌تواند در اضطراب کرونای دانش‌آموزان نقش داشته باشد. تعریف عملکرد خانواده پیچیده است و بیشتر بر افراد متمرکز است و شامل نقش‌ها (ساختار خانواده)، روابط، توسعه، رفاه و تعلق می‌باشد و در چارچوب روابط عاطفی قابل توجه صورت می‌گیرد. اساساً عملکرد سالم خانواده به عنوان روشی پویا در ارتباط با یکدیگر تعریف می‌شود (۶). عملکرد خانواده توانایی خانواده در انطباق با شرایط ایجاد شده در طول حیات، حل تعارض‌ها، همبستگی میان اعضا و موفقیت در الگوهای انضباطی و رعایت مرزهای بین افراد با هدف صیانت از نظام خانواده می‌باشد (۷).

اگر یکی از اعضای خانواده دچار بیماری بحرانی شود، تمام خانواده تحت تأثیر قرار می‌گیرند. خانواده نقش مهمی در مراقبت و توان بخشی بیمار مبتلا به بحرانی دارد. بیمار یکی از اعضای خانواده است و عملکرد خانواده‌ای که دچار بیماری بحرانی است می‌تواند به روش ناسالم توسط بیماری تحت تأثیر قرار گیرد (۸). خانواده بیماران می‌توانند روان‌شناختی منفی را تجربه کنند

پرسشنامه کسب می‌کنند بین ۰ تا ۵۴ است. نمرات بالا در این پرسشنامه نشان‌دهنده سطح بالاتری از اضطراب در افراد است. پایایی این ابزار با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای عامل اول ۰/۸۷۹، عامل دوم ۰/۸۶۱ و برای کل پرسشنامه ۰/۹۱۹ به دست آمد (۱۸). در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ برای این مقیاس ۰/۸۹ به دست آمد.

پرسشنامه عملکرد خانوادگی (Family Performance Questionnaire): ابزار سنجش خانواده توسط اپستین و همکاران به منظور سنجش عملکرد خانواده بر اساس الگوی مک مستر ارائه شده است. این ابزار دارای ۵۳ سوال می‌باشد که با هدف توصیف ویژگی‌های سازمانی و ساختاری خانواده، توانایی خانواده را در سازش با خود، وظایف خانوادگی و با یک مقیاس خود گزارش دهی، مورد سنجش قرار می‌دهد در مقابل هرگویه طیف ۵ گزینه‌ای، از اصلا (۱) تا کاملا (۵) قرار دارد (۱۹). در ایران این ابزار توسط زاده محمدی و ملک خسروی هنجاریابی شده است که آلفای کرونباخ کلی برای کل مقیاس‌ها ۱/۹۴ بوده است (۲۰). در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ برای این مقیاس ۰/۹۲ به دست آمد.

پرسشنامه اهمال کاری تحصیلی (Academic Procrastination Questionnaire): این پرسشنامه را سولومون و همکاران ساخته‌اند (۲۱). این مقیاس ۲۷ گویه دارد ۳ مؤلفه را بررسی می‌کند: مؤلفه اول، آماده شدن برای امتحانات؛ مؤلفه دوم، آماده شدن برای تکالیف و مؤلفه سوم، آماده شدن برای مقاله‌های پایان‌ترم است که به ترتیب شامل ۸، ۱۱ و ۸ گویه است. در مقابل هرگویه طیف ۵ گزینه‌ای، از هرگز (۱) تا همیشه (۵) قرار دارد. روایی پرسشنامه در پژوهش جوکار و دلاورپور با استفاده از روش تحلیل عاملی محاسبه و تأیید شد (۲۲). در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ برای این مقیاس ۰/۸۶ به دست آمد.

داده‌های جمع‌آوری شده در این پژوهش با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ و نرم‌افزار Lisrel نسخه 8.8 و با روش‌های آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (آزمون‌های هم‌بستگی Pearson) و مدل‌یابی معادلات ساختاری تحلیل شد. سطح معنی‌داری در آزمون‌ها ۰/۰۵ در نظر گرفته شد. سطح معنی‌داری در آزمون‌ها ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

این مطالعه با کد اخلاق ۱۴۰۰۰۶۱ IR.ARUMS.REC در کمیته

دانش آموزان دوره دوم متوسطه شهر اردبیل در سال ۱۳۹۹ تشکیل داد. از آن جایی که به‌زعم بسیاری از پژوهش‌گران حداقل حجم نمونه لازم در مدل‌سازی معادلات ساختاری ۲۰۰ می‌باشد (۱۷)، حجم نمونه در پژوهش حاضر نیز با در نظر گرفتن احتمال افت نمونه‌ها، ۲۸۰ نفر در نظر گرفته شد که بعد از حذف داده‌های مخدوش که با استفاده از استانداردسازی Z، که در مجموعه داده‌ها دارای مقادیر (نمرات Z) کمتر از سه هستند که در فاصله $(3\bar{x} \pm S)$ قرار می‌گیرند که در آن $\bar{x}$ میانگین و S انحراف معیار نمونه می‌باشد بنابراین مشاهدات دارای مقدار قدرمطلق Z بزرگتر از سه پرت خواهند بود. تعداد ۲۵۰ نفر از این افراد به شیوه نمونه‌گیری در دسترس از بین جامعه آماری فوق انتخاب و در پژوهش شرکت کردند. روش جمع‌آوری اطلاعات به این صورت بود که با توجه به وضعیت کرونا و شرایط قرنطینه و عدم دسترسی به دانش‌آموزان به‌صورت حضوری، پرسش‌نامه‌ها در دو بخش که بخش اول شامل اطلاعات جمعیت شناختی (سن، جنس) بود و بخش دوم شامل پرسشنامه‌های اضطراب کرونا، اهمال کاری تحصیلی و عملکرد خانواده، در نرم‌افزار پرس لاین طراحی و به صورت آنلاین از طریق گذاشتن لینک آن‌ها در برنامه شاد مقاطع متوسطه از تاریخ ۱۴ مهر ۱۳۹۹ تا ۱۵ آذر در اختیار آزمودنی‌ها قرار داده شد تا دانش‌آموزانی که تمایل به شرکت در پژوهش داشتند به سؤالات پاسخ دهند که بعد از وارد کردن داده‌ها به SPSS نسخه ۲۵ و بعد از حذف داده‌های پرت، ۲۵۰ پرسش‌نامه وارد تحلیل آماری شد. معیارهای ورود تمایل به شرکت در پژوهش و دانش‌آموز بودن و معیار خروج انصراف از تکمیل پرسشنامه در حین پژوهش بود. ابزار گردآوری داده‌ها شامل پرسشنامه‌های اضطراب کرونا، عملکرد خانوادگی و اهمال کاری تحصیلی بود.

پرسشنامه اضطراب کرونا ویروس (Coronavirus Anxiety Questionnaire): این ابزار جهت سنجش اضطراب ناشی از شیوع ویروس کرونا در کشور ایران توسط علیپور و همکاران تهیه و اعتبار یابی شده است (۱۸). نسخه نهایی این ابزار دارای ۱۸ گویه و ۲ مؤلفه (عامل) است. گویه‌های ۱ تا ۹ علائم روانی و گویه‌های ۱۰ تا ۱۸ علائم جسمانی را می‌سنجد. این ابزار در طیف ۴ درجه‌ای لیکرت (هرگز = ۰ تا همیشه = ۳) نمره‌گذاری می‌شود؛ بنابراین بیشترین و کمترین نمره‌ای که افراد پاسخ‌دهنده در این

قرار گرفت بنابراین، از ضریب همبستگی پیرسون (Pearson) و رگرسیون خطی چندگانه برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد.

نتایج جدول ۱، میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی متغیرهای اضطراب کرونا، عملکرد خانواده و اهمال کاری تحصیلی را نشان می‌دهد. مقادیر چولگی و کشیدگی به دست آمده در همه متغیرها در دامنه‌ای میان ۲+ و ۲- قرار گرفته بود، لذا فرض نرمال بودن توزیع نمرات را نشان می‌دهد. همچنین نتایج ضریب همبستگی نشان داد که اضطراب کرونا با عملکرد خانواده ارتباط منفی و با اهمال کاری تحصیلی ارتباط مثبت و معناداری دارد و اهمال کاری تحصیلی با عملکرد خانواده ارتباط منفی و معناداری دارد ($P < 0.001$).

قبل از تحلیل داده‌ها و برای اطمینان از این که داده‌های این پژوهش مفروضه‌های زیربنایی مدل‌یابی معادلات ساختاری را برآورد می‌کنند، چند مفروضه اصلی معادلات ساختاری شامل داده‌های گمشده، نرمال بودن داده‌ها و هم خطی چندگانه مورد بررسی قرار گرفتند. در پژوهش حاضر جهت نرمال بودن متغیرها از آزمون آماری کولموگوروف اسمیرنوف استفاده گردید که نتایج آن نشان داد که داده‌ها دارای توزیع نرمال بودند ($P > 0.05$) و هم خطی چندگانه بین متغیرها با استفاده از آماره تحمل و عامل تورم واریانس مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که ارزش‌های تحمل به دست آمده برای متغیرها بالای ۰/۱۰ هستند و نشان دهنده عدم وجود هم خطی چندگانه بین متغیرها است و همچنین مقدار عامل تورم واریانس به دست آمده برای متغیرها کوچک‌تر از ۱۰ بودند که نشان دهنده عدم خطی چندگانه بین متغیرها است.

نمودار ۱ بارهای استاندارد شده مدل پژوهش را نشان می‌دهد. در این مطالعه تمام روابط عملکرد خانواده با اضطراب کرونا و اهمال کاری تحصیلی در دانش‌آموزان معنی‌دار می‌باشد ($P < 0.05$).

اخلاق دانشگاه علوم پزشکی اردبیل تصویب شده است. در این مطالعه، نکات اخلاقی بیانیه هلسینکی از جمله توضیح اهداف به واحدهای پژوهش و کسب رضایت کتبی آگاهانه از آنان جهت شرکت در تحقیق، دادن حق انتخاب به واحدهای پژوهش برای ورود به پژوهش و خروج از آن در هر زمان، محرمانه ماندن اطلاعات، رعایت صداقت در انتخاب واحدهای مورد پژوهش و جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها، ارائه نتایج پژوهش به واحدهای مورد پژوهش و مسئولین محیط پژوهش در صورت درخواست و قدردانی از کلیه واحدهای مورد پژوهش و کلیه مسئولین ذی‌ربط که همکاری داشته‌اند، رعایت شد. همچنین، پژوهشگران تضمین نمودند که به واحدهای مورد پژوهش هیچ‌گونه آسیب جسمی و روانی وارد نشود. رعایت اصول نشر و اخلاق در پژوهش و انتشار یافته‌های مطالعه طبق اصول کمیته بین‌المللی اخلاق نشر (COPE) از دیگر تعهدات اخلاقی پژوهشگران می‌باشد.

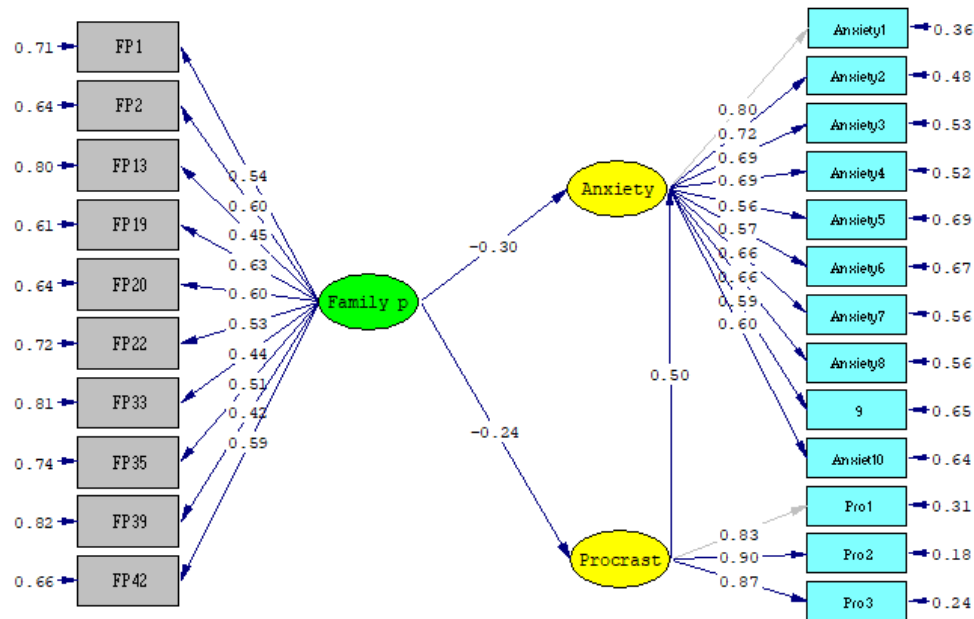
یافته‌ها

تعداد ۲۵۰ دانش‌آموز دختر و پسر مشغول به تحصیل با میانگین سنی ۱۵/۰۹ و انحراف معیار ۰/۵۸۳ در این پژوهش شرکت داشتند. قبل استفاده از آزمون‌های همبستگی و رگرسیون، مفروضه‌هایی که استفاده از آن‌ها را مجاز می‌شمارند، مورد بررسی قرار گرفت. مفروضه وجود رابطه خطی بین متغیرهای پیش‌بین و ملاک با توجه به نمودار پراکنش متغیرها (نشان‌گر وجود رابطه خطی بین متغیرهای پیش‌بین و ملاک)، مفروضه نرمال بودن با استفاده از آزمون Kolmogorov-Smirnov ($P > 0.05$)، مفروضه استقلال باقیمانده‌ها با استفاده از آماره‌ی Durbin-Watson (قرارگیری در بازه‌ی ۱/۵ تا ۲/۵) و مفروضه نبود هم‌خطی چندگانه (Multicollinearity) بین متغیرهای مستقل با استفاده از شاخص‌های تحمل (Tolerance) و عامل تورم واریانس (Variance Inflation Factor) (بزرگتر از ۰/۱)، مورد تأیید

جدول ۱- میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی نمرات آزمودنی‌ها در هریک از متغیرهای پژوهش

متغیرها	چولگی	کشیدگی	میانگین	انحراف معیار ±	(۱)	(۲)	(۳)
عملکرد خانواده (۱)	۰/۵۸۳	-۰/۳۲۷	۱۴۷/۹۱	۱۹/۰۶	۱		
اهمال کاری تحصیلی (۲)	۰/۶۷۱	-۰/۴۱۰	۸۸/۴۱	۱۲/۱۰	-۰/۳۲**	۱	
اضطراب کرونا (۳)	۰/۳۰۷	-۰/۳۳۰	۳۵/۵۰	۱۲/۱۹	-۰/۳۵**	۰/۴۰**	۱

آزمون همبستگی Pearson، $P < 0.001$ ، $P < 0.05$ * به عنوان سطح معنی‌دار

Chi-Square=374.87, df=227, P-value=0.00000, RMSEA=0.051

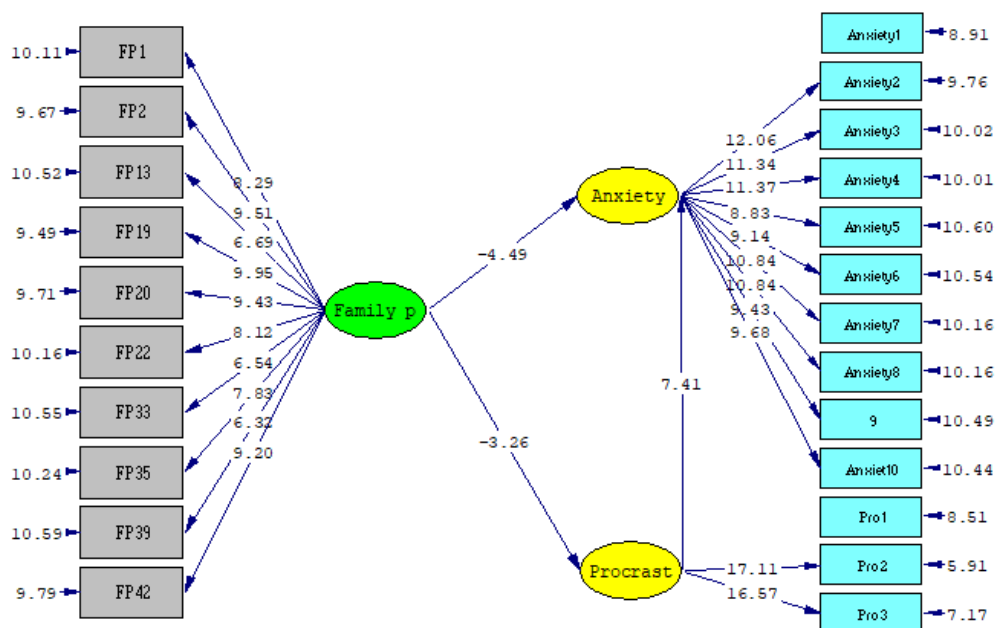
نمودار ۱- بارهای استاندارد شده مدل‌یابی علی نقش عملکرد خانواده در پیش‌بینی اضطراب کرونا با میانجیگری اهمال‌کاری تحصیلی در دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم

با توجه به جدول شماره ۳، جهت تعیین کفایت برازش الگوی پیشنهادی با داده‌ها شاخص‌های مذکور مقادیر هر یک از این شاخص‌ها بین ۰ و ۱ قرار دارد و مقادیر نزدیک و یا بیشتر از ۰/۹۰ نشانه مطلوب بودن مدل می‌باشد. (Comparative Fit Index; CFI) برای این مدل ۰/۹۷، (Incremental Fit Index; IFI) ۰/۹۷ بوده که در بازه قابل قبول قرار می‌گیرد؛ و PNFی که مقدار ۰/۸۳ و دامنه قابل قبول آن بزرگ‌تر از ۰/۵۰ می‌باشد. شاخص‌های نیکویی برازش (Goodness Indicators Fit; GFI)، شاخص نیکویی برازش اصلاح شده (Adjusted Goodness-of-Fit Index; AGFI)، کای اسکور بهنجار شده (CMIN/DF) و شاخص برازش مقایسه‌ای (Comparative Fit Index; CFI) در دامنه مورد قبول قرار دارد و

با توجه به نمودار ۲ و معناداری آماره تی مربوط به هر یک از متغیرهای پژوهش در سطح خطای ۰/۰۵، فرضیه پژوهش تأثیر عملکرد خانواده بر اضطراب کرونا با میانجی‌گری اهمال‌کاری تحصیلی تأیید می‌شود. با توجه به نمودار ۱ و ۲ و اطلاعات جدول ۲ تأثیر مستقیم عملکرد خانواده بر اضطراب کرونا ۰/۳۰-، عملکرد خانواده بر اهمال‌کاری تحصیلی ۰/۲۴- و اهمال‌کاری تحصیلی بر اضطراب کرونا ۰/۵۰ است. همچنین با توجه به اطلاعات جدول ۲ میزان تأثیر غیرمستقیم عملکرد خانواده بر اضطراب کرونا با میانجی‌گری اهمال‌کاری تحصیلی که با استفاده از آزمون سوبل برآورد شد ۰/۱۵ بوده است.

جدول ۲- شاخص‌های برازندگی مدل‌یابی علی نقش عملکرد خانواده در پیش‌بینی اضطراب کرونا با میانجی‌گری اهمال‌کاری تحصیلی در دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم

تأثیرات مستقیم	میزان اثر	مقدار تی	مقدار معنی‌داری	نتیجه
عملکرد خانواده	اضطراب کرونا	-۰/۳۰	۴/۴۹-	تأیید شده
اهمال‌کاری تحصیلی	اضطراب کرونا	۰/۵۰	۷/۴۱	تأیید شده
عملکرد خانواده	اهمال‌کاری تحصیلی	-۰/۲۴	۳/۲۶-	تأیید شده
تأثیرات غیرمستقیم	میزان اثر	مقدار غیرمستقیم تی		نتیجه
عملکرد خانواده	اهمال‌کاری تحصیلی	اضطراب کرونا	-۰/۳۰ × -۰/۵۰ = ۰/۱۵	تأیید شده

Chi-Square=374.87, df=227, P-value=0.00000, RMSEA=0.051

نمودار ۲- نتایج تحلیل محاسبه مقدار T مدل‌یابی علی نقش عملکرد خانواده در پیش‌بینی اضطراب کرونا با میانجیگری اهمال‌کاری تحصیلی در دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم

مبنی بر اینکه بین اضطراب و افسردگی دانشجویان با عملکرد ضعیف خانواده در دوران بیماری کرونا ارتباط معناداری وجود دارد همخوان می‌باشد.

در تبیین این فرض می‌توان گفت که خانواده‌ها از طریق درک بهتر یکدیگر و با توجه به نگرانی بیشتر اعضای خانواده نسبت به یکدیگر در هنگام بیماری همه‌گیری ویروس کرونا، به آگاهی از عملکرد خانواده دست می‌یابند؛ به عبارت دیگر درک و اطلاع از بیماری در خانواده برای افراد و یا حتی بهبودی بیماری یکی از اعضای خانواده و حفظ عملکرد سالم خانواده مهم می‌باشد. احساسات و هیجاناتی که هر یک از اعضای خانواده در شرایط بحرانی کووید-۱۹ از خود نشان می‌دهند، درک درستی از تجربه هر یک از اعضای خانواده در طول فرایند این بیماری را بهبود می‌بخشد به این معنی که اعضای خانواده نگرانی‌هایی که نسبت به بیماری کرونا دارند و در مورد چگونگی تغییر نقش و مسئولیت‌های درون خانواده فکر و برنامه‌ریزی دارند. عملکرد

مدل تدوین شده را مورد حمایت قرار می‌دهند. از آنجا که ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) برای مدل حاضر ۰/۰۵۱ به دست آمده است، از طرفی بازه قابل قبول برای آن کمتر از ۰/۰۸ می‌باشد. پس می‌توان گفت مدل برازش شده مدل مناسبی است.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی مدل‌یابی علی نقش عملکرد خانواده در پیش‌بینی اضطراب کرونا با میانجیگری اهمال‌کاری تحصیلی در دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم انجام گرفت. نتایج مدل‌یابی معادلات ساختاری نشان داد که عملکرد خانواده با اضطراب کرونا ارتباط مستقیم و با میانجی‌گری اهمال‌کاری تحصیلی ارتباط غیرمستقیم و معنادار دارد. این یافته‌ها با نتایج آلبرگ و همکاران (۸)، ون بوزکوم و همکاران (۹)، هاگنز و همکاران (۱۰)، استولینگ و همکاران (۱۱) و اوچیوال (۱۲)،

جدول ۳- شاخص‌های برازش کلی مدل نهایی

شاخص	CMIN/DF	GFI	AGFI	CFI	IFI	PNFI	RMSEA
مقدار محاسبه‌شده	۱/۶۵	۰/۹۲	۰/۸۰	۰/۹۷	۰/۹۷	۰/۸۳	۰/۰۵۱
سطح قابل قبول	۱-۳	>۰/۹۰	>۰/۹۰	>۰/۹۰	>۰/۹۰	>۰/۵۰	<۰/۰۸

مناسب خانواده باعث می‌شود اعضای خانواده در مقابل فشار و بحران مقاومت داشته باشند.

ارتباط غیرمستقیم عملکرد خانواده با اضطراب کرونا با میانجیگری اهمال‌کاری تحصیلی نیز بر این مبنا قابل تبیین می‌باشد که عملکرد خانواده فرایندی است که منابع مختلف را برای اعضای خانواده برای کمک به آن‌ها در انجام وظایف خود فراهم می‌کند (۱۹). در این راستا بورکچی و همکاران در مطالعه خود گزارش دادند که بین تنش، علائم بدنی و نگرش خانواده به طور قابل توجهی با معدل پایان ترم و اهمال‌کاری تحصیلی ارتباط وجود دارد (۱۶). عملکرد خانواده یک تلاش مشترک برای ایجاد و حفظ تعادل خانواده است. یک محیط خانوادگی ناکارآمد با اهمال‌کاری تحصیلی دانش‌آموزان همراه می‌باشد به عبارت دیگر دانش‌آموزانی که در خانواده‌های ناکارآمد بزرگ شده‌اند بیشتر در معرض استرس و اضطراب بالا قرار دارند. خانواده دارای عملکرد خوب ارتباط نزدیکی در بین اعضای آن‌ها وجود دارد و زمان بیشتری را با هم صرف می‌کنند؛ و همین باعث افزایش مهارت‌های ارتباطی قوی‌تر در بین آن‌ها خواهد شد (۲۳). خانواده‌های دارای عملکرد بالا در فرایند یادگیری دانش‌آموزان نگرشی حمایتی اتخاذ می‌کنند که از رفتارهای اهمال‌کاری تحصیلی دانش‌آموزان جلوگیری شود و اضطراب کرونایی آن‌ها در سطح خاصی نگه داشته می‌شود.

نتایج مدل‌یابی معادلات ساختاری نشان داد که اهمال‌کاری تحصیلی با؛ اضطراب کرونا ارتباط مستقیم و معنادار دارد. این یافته‌ها با نتایج عبدالهی و همکاران (۱۵) و البلو و همکاران (۱۴) همخوان می‌باشد

این فرضیه با نظریه سه وجهی (ارزیابی، اضطراب و اجتناب) قابل تبیین می‌باشد. برخی از نظریه‌پردازان مؤلفه‌های شناختی ارزیابی را به عنوان متغیری تعدیل‌کننده در ایجاد و ادراک هیجانات ناخوشایند در ارتباط با یک تکلیف می‌داند. برای مثال لازاروس و همکاران در نظریه سه بخشی خود در زمینه استرس و سبک‌های مقابله‌ای مؤلفه ارزیابی از موقعیت را مقدم بر اضطراب و اجتناب در نظر می‌گیرند. این نظریه‌پردازان بر این باورند که فرد در موقعیت استرس یا تکلیف ابتدا به ارزیابی از موقعیت می‌پردازد و از این طریق هیجانات ناخوشایند را مدیریت می‌کند. این نظریه‌پردازان بر این باورند که فرد در موقعیت استرس یا تکلیف ابتدا به ارزیابی از توانایی و داشته‌های خود و میزان

سختی و تهدیدآمیز بودن تکلیف می‌پردازد. اگر بر مبنای این ارزیابی موقعیت برای فرد آزاردهنده و ناخوشایند باشد، فرد هیجانات منفی همچون اضطراب را تجربه می‌کند. در اینجا فرد برای رهایی از اضطراب به استفاده از سبک‌های مقابله‌ای چون اجتناب از موقعیت روی می‌آورد (۲۴). این تئوری اگر چه در زمینه استرس و سبک‌های مقابله‌ای تدوین شده است، اما بخوبی قادر به تبیین روابط هیجانات منفی همانند اضطراب کرونا و اهمال‌کاری تحصیلی می‌باشد. بر همین مبنا، زمانی که فرد در موقعیت انجام یک تکلیف آزار دهنده قرار می‌گیرد؛ برای رهایی از هیجانات منفی آن دست به اجتناب از این تکلیف می‌زند. در واقع درصد به تعویق انداختن هیجانات ناخوشایند است. در چنین شرایطی فرد تکالیف را به تعویق می‌اندازد و دچار اهمال‌کاری تحصیلی می‌شود.

در نتیجه همه‌گیری بیماری کرونا و پروس اهمال‌کاری تحصیلی را در بین دانش‌آموزان افزایش داده است، حتی زمانی که دانش‌آموزان به فعالیت خاصی علاقه داشته باشند به علت مجازی بودن کلاس‌های درسی و کاهش ارتباطات اجتماعی و تغییر در قالب یادگیری، باعث کاهش مشارکت در مطالعات دانش‌آموزان و همچنین افزایش رفتارهای اهمال‌کاری در آن‌ها می‌شود (۲۵). بر همین مبنا وقتی دانش‌آموزان دچار اهمال‌کاری تحصیلی می‌شوند، احساس می‌کنند زندگی آنها غیرقابل کنترل است و تجربه تحصیلی برای آنها ناخوشایند می‌شود و این ممکن است رضایت از زندگی دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار دهد و دچار استرس و اضطراب شوند.

محدود بودن پژوهش به دانش‌آموزان شهر اردبیل و عدم کنترل متغیرهای جمعیت شناختی از جمله وضعیت اجتماعی و اقتصادی دو محدودیت عمده مطالعه حاضر بود که پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی در مکان جغرافیایی دیگر و با کنترل متغیرهای جمعیت شناختی انجام گیرد. از لحاظ کاربردی با توجه به نقش عملکرد خانواده و اهمال‌کاری تحصیلی در پیش‌بینی اضطراب کرونا به مشاوران و روانشناسان در حیطه آموزش و پرورش توصیه می‌شود زمینه‌های لازم برای آموزش خانواده‌ها جهت کاربرد مهارت‌های اجتماعی و حل مسئله و قرار دادن برنامه آموزش مهارت‌های حل مسئله و راهبردهای یادگیری در شرایط کرونا به دانش‌آموزان توصیه می‌گردد.

تشکر و قدردانی

این پژوهش با حمایت معنوی آموزش و پرورش با شماره ۱۳۹۹/۵/۱۳ به تاریخ ۱۹۰۰/۱۶۷۲۸/۱۱۳ بدین وسیله از همکاری‌های مشفقانه ریاست آموزش و پرورش، مدیر، مشاور و معلمان مدارس شهر اردبیل که در اجرا و انجام پژوهش ما را یاری نمودند و کلیه دانش‌آموزان شرکت‌کننده در پژوهش

کمال تشکر و قدردانی می‌شود.

تضاد منافع

بدین وسیله نویسندگان تصریح می‌نمایند که هیچ گونه تضاد منافی در خصوص پژوهش حاضر وجود ندارد.

References

- Sun P, Qie S, Liu Z, Ren J, Li K, Xi J. Clinical characteristics of hospitalized patients with SARS-CoV-2 infection: A single arm meta-analysis. *J Med Virol.* 2020; 92(6): 612-7. DOI: 10.1002/jmv.25735 PMID: 32108351 PMCID: PMC7228255.
- <https://www.worldometers.info/coronavirus/>
- Bate J, Malberg N. Containing the anxieties of children, parents and families from a distance during the coronavirus pandemic. *J Contemp Psychother.* 2020;50(4):285-94. DOI: 10.1007/s10879-020-09466-4 PMID: 32836378 PMCID: PMC7358677.
- Rodríguez-Rey R, Garrido-Hernansaiz H, Collado S. Psychological impact and associated factors during the initial stage of the coronavirus (COVID-19) pandemic among the general population in Spain. *Front Psychol.* 2020;11:1540. DOI: 10.3389/fpsyg.2020.01540 PMID: 32655463 PMCID: PMC7325630
- Prime H, Wade M, Browne DT. Risk and resilience in family well-being during the COVID-19 pandemic. *Am Psychol.* 2020;75(5):631-43. DOI: 10.1037/amp0000660 PMID: 32437181
- Kukihara H, Yamawaki N, Ando M, Nishio M, Kimura H, Tamura Y. The mediating effect of resilience between family functioning and mental well-being in hemodialysis patients in Japan: a cross-sectional design. *Health and quality of life outcomes.* 2020;18(1):1-8. <https://hqlo.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12955-020-01486-x>
- Portes PR, Howell SC, Brown JH, Eichenberger S, Mas CA. Family functions and children's postdivorce adjustment. *Am J Orthopsychiatry.* 1992;62(4):613-7. DOI: 10.1037/h0079365 PMID: 1443070
- Ahlberg M, Hollman Frisman G, Berterö C, Ågren S. Family health conversations create awareness of family functioning. *Nurs Crit Care.* 2020;25(2):102-8. DOI: 10.1111/nicc.12454 PMID: 31197904
- Van Beusekom I, Bakhshi-Raiez F, de Keizer NF, Dongelmans DA, Van der Schaaf M. Reported burden on informal caregivers of ICU survivors: A literature review. *Crit Care.* 2016;20:16. DOI: 10.1186/s13054-016-1185-9 PMID: 26792081 PMCID: PMC4721206
- Huggins EL, Bloom SL, Stollings JL, Camp M, Sevin CM, Jackson JC. A clinic model: Post-intensive care syndrome and post-intensive care syndrome-family. *AACN Adv Crit Care.* 2016;27(2):204-11. DOI: 10.4037/aacnacc2016611 PMID: 27153309
- Stollings JL, Bloom SL, Huggins EL, Grayson SL, Jackson JC, Sevin CM. Medication management to ameliorate post-intensive care syndrome. *AACN Adv Crit Care.* 2016;27(2):133-40. DOI: 10.4037/aacnacc2016931 PMID: 27153300
- Ojewale LY. Psychological state, family functioning and coping strategies among undergraduate students in a Nigerian University during the COVID-19 lockdown. *J Prev Med Hyg.* 2021;62(2):E285-95. DOI: 10.15167/2421-4248/jpmh2021.62.2.1798 PMID:34604567 PMCID PMC8451335
- Klingsieck K B. Procrastination: When good things don't come to those who wait. *European Psychologist.* 2013;18(1):24-34. DOI:10.1027/1016-9040/a000138
- Alblwi A, McAlaney J, Altuwairiqi M, Stefanidis A, Phalp KT, Ali R. Procrastination on social networks: Triggers and countermeasures. *Psihologija.* 2020;53(4):393-410. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=899338>
- Abdollahi A, Maleki Farab N, Panahipour S, Allen KA. Academic hardiness as a moderator between evaluative concerns perfectionism and academic procrastination in students. *The Journal of Genetic Psychology.* 2020;181(5):365-74. (Persian) DOI:10.1080/00221325.2020.1783194
- Borekci C, Uyngor N. Family attitude, academic procrastination and test anxiety as predictors of academic achievement. *International Journal of Educational Methodology.* 2018;4(4):219-26. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1196517>
- Homan A. Structural equation modeling using laserL software. Tehran: Samt; 2014. [Persian].
- Alipour A, Ghadami A, Alipour Z, Abdollahzadeh H. Preliminary validation of the Corona Disease Anxiety Scale (CDAS) in the Iranian sample. *Quarterly Journal of Health Psychology.* 2020;8(32):163-75. DOI: 10.30473/HPJ.2020.52023.4756. (Persian)

19. Epstein NB, Baldwin LM, Bishop DS. The McMaster family assessment device. *Journal of Marital and Family Therapy*. 1983;9(2):171-80. DOI:10.1111/j.1752-0606.1983.tb01497.x
20. Zadeh Mohammadi A, Malek Khosravi G. Preliminary review of psychometric properties and validation of the Family Functioning Scale (FAD). *Journal of Family Research*. 2006;2(5):70-89. (Persian)
21. Solomon LJ, Rothblum ED. Academic procrastination: frequency and cognitive-behavioral correlates. *Journal of Counseling Psychology*. 1984;31(4):503-9. DOI:10.1037/0022-0167.31.4.503
22. Jokar B, Delavarpour M. The relationship between educational procrastination and achievement goals. *New Thoughts On Education*. 2007;3(4):61-80. (Persian) DOI:10.22051/jontoe.2007.312.
23. Zhao S, Yiyue G. The effects of mother's education on college student's depression level: The role of family function. *Psychiatry Res*. 2018;269:108-14. DOI: 10.1016/j.psychres.2018.08.030 PMID: 30145289.
24. Lazarus RS, Folkman S. *Stress, appraisal, and coping*: Springer publishing company; 1984.
25. Jia J, Wang LL, Xu JB, Lin XH, Zhang B, Jiang Q. Self-handicapping in chinese medical students during the COVID-19 pandemic: The role of academic anxiety, procrastination and hardiness. *Front Psychol*. 2021;12:741821. DOI: 10.3389/fpsyg.2021.741821. PMID: 34603160 PMCID: PMC8484870